

SLOVENSKI NAROD.

Ishaja vsak dan zvečer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za vse leto 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld., 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld., 30 kr., za jeden mesec 1 gld., 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. na mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska. Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravništvo je na Kongresnem trgu št. 12.

Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Vabilo na naročbo.

Slavno p. n. občinstvo uljudno vabimo na novo naročbo, stare gospode naročnike pa, katerim bo potekla konec meseca naročnina, prosimo, da jo o pravem času ponové, da pošiljanje ne preneha in da dobé vse številke.

„SLOVENSKI NAROD“

velja za Ljubljanske naročnike brez pošiljanja na dom:

Vse leto . . . gld. 13.— Četrt leta . . . gld. 3-30
Pol leta . . . „ 6-50 Jeden mesec . . . „ 1-10
Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec, 30 kr. za četrt leta.

S pošiljanjem po pošti velja:

Vse leto . . . gld. 15.— Četrt leta . . . gld. 4.—
Pol leta . . . „ 8.— Jeden mesec . . . „ 1-40

Naročuje se lahko z vsakim dnevom, a h kratu se mora poslati tudi naročnina, drugače se ne oziramo na dotično naročilo.

Upravništvo „Slovenskega Naroda“.

K r i z a.

„Z najvišjim privoljenjem je vlada zaustavila zasedanje državnega zbora“ — ta brzobjavka došla nam je sinoči in kar naznanja, je dokaz, da se grof Taaffe za sedaj še ne misli umakniti koaliciji Hohenwart-Jaworski-Plener.

Kriza je pač priklopila do viška ali rešena še ni in kdo ve, če se reši po intencijah imenovane zveze. V petek se je sploh sodilo, da odstopi celo ministerstvo in to domnevanje je bilo kolikor toliko opravičeno. Vsed Hohenwartovega govora začela so se bila posvetovanja mej voditelji velikih strank zaradi ustanovitve stalne in trdne večine in kmalu so naznanjali razni listi, zajemajoči svoje informacije iz prvih in zanesljivih virov, da se je mej Poljaki, konservativci in levičarji doseglo popolno porazumljenje. S tem se je kriza tako poostрила, da nje rešitve skoro ni bilo zavleči. Positivna stran dogovora, na čegar podlagi se je ustanovila koalicična večina, je le deloma znana. Voditelji so le v tem jedini, da mora grof Taaffe z vsem ministerstvom odstopiti, ker je treba, da se stranke zavarujejo pred takimi presenečenji, kakeršno je napravil Taaffe z volilno predlogo. Dalje so se stranke dogovorile, da je vladno volilno predlogo zavreči, domo-

bransko predlogo pa toliko časa ne rešiti, dokler traje kriza. Vrh tega so se stranke domenile, da ima novo ministerstvo izdelati novo volilno predlogo in to na osnovi principov, glede katerih se je mej njimi dosegla jedinstvo. Glavne konture te nove volilne predloge so te-le: 1.) volilno pravico v mestih in kmetijskih občinah imej kdor plačuje kak neposredni davek; 2.) delavcem je preskrbeti posebno zastopstvo in torej pomnožiti število poslancev. Tudi so se koalicične stranke zjediniile, da bodi program novega ministerstva v zmislu prestolnega govora iz l. 1891. povsem nepolitičen.

Na podlagi tega dogovora začela je koalicična večina boj zoper Taaffeovo ministerstvo. Vlada, uvidevši, da je opasnost velika, hotela je za vsako ceno rešiti najprej domobransko predlogo in potem izjemne naredbe. To jej ni bilo mogoče. Voditelji koalicičnih strank so odklonili vladno zahtevo, naj se takoj in pred vsemi drugimi predlogami reši domobranski zakon in Taaffeu naznanili sklep, da mislijo volilno predlogo odkazati posebnemu odseku ter čim hitreje predlagati, naj se zavrže. Vrh tega so mu še levičarji dali na znanje, da bodo glasovali zoper izjemne naredbe, za katere vsled tega v parlamentu ni dobiti večine. Iz tega je Taaffe pač razvidel, da je akcija trozvezne večine naperjena v prvi vrsti zoper njegovo osebo in spoznavši, da z razpustom državnega zbora ničesar ne doseže in da volilne reforme ne kaže aktivirati z navadno naredbo, kakor se je govorilo, sklical je v petek ministerski svet, kjer so vsi ministri podpisali demisijo. Taaffe je na to cesarja brzobjavno naprosil, naj skliče v Budimpešto ali na Dunaji ministerski svet, kateremu bi on sam predsedoval in vsled te prošnje se je cesar pripeljal v soboto popoldne na Dunaj. Taaffe je bil še v soboto pri cesarju, ali demisije mu ni izročil nego to nameraval storiti v seji ministerskega sveta. Ta seja se je vršila včeraj dopoldne. Cesar se je informiral o položaju in potem dovolil, da se zaustavi zasedanje državnega zbora na nedoločen čas.

Kriza s tem ni rešena, nego zopet samo odložena, do kdaj, tega ne vemo povedati, ali vse kaže na to, da grof Taaffe ne misli odstopiti, nego iz nova poskusiti svojo srečo.

Ko so zadnje dni prijatelji koalicične večine že

za trdno računali na popolno zmago in sestavljaje ministerske liste takorekoč že pili na Taaffeovo kožo, se je le redkokdaj oglašil kak neverni Tomaž s trditvijo, da morda vendar ne pojde vse tako gladko, kakor se je sploh mislilo. Povdarjali so, da se bo cesar le v skrajnem slučaju ločil od grofa Taaffe, ker mu zaupa tako popolno in neomejeno, kakor še nikdar nobenemu ministru; rekli so, da bo cesar najbrž željo izrazil, naj Taaffe ostane in naj morda z razpustom poslanske zbornice ali na kak drug način skuša izmotati se iz krize. Kakor vidimo, se je Taaffe res odločil za tak poskus, uravnati razmere v parlamentu, ter je za to poslal poslane na počitnice.

Kakšni razlogi so napotili cesarja, da ni vzprejel Taaffeove demisije, tega seveda ne vemo, ali mej njimi je gotovo tudi ta, da bi se z odstopom Taaffeovim začela zopet doba parlamentarnih ministerstev in doba permanentnih ministerskih kriz in temu se hoče krona če le mogoče ogniti. Taaffe je tekom petnajstletnega svojega vladanja potisnil parlament na tak nivo, da je postal brez vsega upliva. Vsak dvorni svetnik, vsak subalterni uradnik je imel več upliva, kakor kaka parlamentarna stranka. Taaffe je pri vsaki priložnosti in nekako žaljivo povdarjal, da je on samo in izključno minister Nj. Velečanstva, nikakor pa ne parlamentarni minister in zato da tudi parlamentove želje nimajo zanj odločilne važnosti. Izvzemši neke prešerne junkerje, kakor grofa Stadnickega, so vsi poslanci ne gledé na stranke, katerim pripadajo, pripoznavali, da je Taaffeovo stališče v tem oziru naravnost nekonstitucionalno, da se na ta način koplje grob parlamentarizmu, in to je bil tudi jeden uzrokov, da so se koalicične stranke zjediniile na to, da je Taaffe potisniti s sedeža ministerskega predsednika in sestaviti parlamentarno vlado.

Kaj bo sedaj? To vprašanje je zdaj vsem na jeziku. Ali bo grof Taaffe hotel ponižati samega sebe in rekonstruirati ministerstvo tako, da izloči koalicičnim strankam neljube elemente ter je nadomesti z novimi močmi iz vrst teh strank? Verjetno to skoraj ni. Taaffe ni hotel levičarjev vzeti v kabinet ni tedaj, ko je imel vso oblast v rokah, kamoli sedaj, ko bi bilo očitno, da so mu bili novi tovariši usiljeni. Še manj je pa verjetno, da bi hotel

LISTEK.

Roža v trnji.

Izvirna novela iz domačega življenja.

Spisal A. M. V.

VIII.

Njih hrabrosti in njih zvestobe

Ponosni dediči smo mi.

Le glej bojišča naših dni,

Tam za Te mi smo lili kri!

S. Gregorčič.

V istem času, ko je profesorjeva hči tako pikre besede pravila svojemu sorodniku, sedela sta oče njen in Ljubič v knjižnici. Zanimiv moral je biti njun pogovor pa tudi šaljiv, ker staremu gospodu so samega smeja solze zalile oči. Stiskal je svojemu novemu znancu krepko roko ter mej vedno se ponavljajočim smehom rekel:

„Le molčiva, kolega, še nekaj časa. Presmešen najin položaj! . . . Reč se mi takoj ni jasna zdela. Sicer pa čisto prav, bodo saj drugič naše dame bolj oprezne v sprejemanji gostov raz cest, saj bi se jim ne posrečilo vedno takega tička-školnika pri-

vesti v grad. Če Vam ljubo, dragi, idiva v salon, kjer naju izvestno že pričakujejo.“

Ko sta vstopila, bil je že živ razgovor, kmalo bila sta tudi onadva v njem. Prišleca zvedela sta skoro, kakó je Marija Kolomana okrcala v svoji sobi. Ko so že vsi svoje mnenje izrazili in se ločili v troje strank, namreč Lora in Koloman — madjarska, Marija in oče njen — hrvatska, gospá pa nad strankami stoječa in konservativna, vprašali so doslej molčečega školnika za njegovo mnenje. Sicer je Koloman dejal, da školnik ne more biti politik, ker politiko kuha v prestolnicah za kulisami malo izbranih mož, kamor pač posel in razmere deželanom ne pripuščajo vpogleda, a profesor se je glasno zasmel na te razloge in hotel že nekaj reči. Ko ga je pa osupnjeni pogled Kolomanov nečesa opomnil, položil je samo prst na usta in kimal z glavo, kakor bi hotel reči: že molčim, a Ti pa glej, kako opraviš s tem školnikom.

Marija opazila je nenavadno vedenje svojega očeta in jela opazovati njega in školnika; ni si sicer znala tolmačiti tega kimanja, a slutila je, da imata neko skrivnost mej saboj.

Ljubič začel je počasi govoriti, kakor bi pri-

mernih besedij iskal, a čim dalje je govoril, tem čvrsteje tekla mu je beseda; zdelo se je poslušalcu, kakor bi kovač s kladivom udarjal po železu, a vsak udarec da bi pal na pravo mesto.

„Resnico trdite, da je vpogled za kulise, za kojimi varé naši državniki politiko v tistem kotlu, iz katerega prihaja potem blagor ali nesreča mej narode, le malokomu pristopen, sosebno pa ne školnikom, vendar pa Vam odločno moram oporekati, da bi školnik ali bodisi kakov drug človek, kojemu je Stvarnik dal zdrav um in bistro glavo, ne mogel biti politik. Zanikati moram odločno pravico, katero si še dandanes prisvojajo nekateri sloji kot izključno svojo last: da smé in zamore le nekaj starih, visokorodnih rodbin dajati državnemu krmilu krmárje! — Ljud pleši kot velí ti gospod, — po tem povelju greši se često pri nas; da bi pak iz takih slučajev izvajal právo obstanku krivičnih odnošajev, to ne bilo bi logično, bila bi in je nezmisel.“

Vender ravno v teh odnošajih ležé politični grehi. „Kedor samega sebe zapusti, tega tudi Bog zapusti,“ pravi ljudski rek in istinit je. Ko ljudstvo svoj jezik, svoje običaje in šege starodavne za-

sestaviti parlamentarno ministerstvo, kar bi se zgodilo, če odstopi nekoliko portfeljev svojim nasprotnikom, članom trozveze, niti da bo posodil svoje ime koaliciji, ki je nenaravna in o kateri je prepričan, da mora v kratkem razpasti.

Državni zbor.

Na Dunaji, dan 28. oktobra.

V današnji seji govorili so štirje govorniki o volilni reformi: protisemit dr. Gessmann in Biankini za predlogo, dr. Menger in dr. Klucki proti njej. Gessmann in Biankini sta govorila jako srečno, a poslušal ju ni nihče.

Posl. dr. Gessmann pobija najprej argumente, s katerimi so levičarji podkrepili svoj odpor zoper vladno predlogo, očita jim Lloydovo subvencijo in celo vrsto drugih lopovščin ter oklesti potem prav srečno poljskega grofa Stadnickega, ki je bil na nečuten način napadal delavce. H koncu izjavlja Gessmannu, da bo njegova stranka glasovala za Pattajevo predlogo, če bi bila ta odklonjena, pa za vladni načrt.

Posl. dr. Menger očita predgovorniku, da ga vodi golo sovraštvo in nebrzdna strast proti liberalcem in da hoče maso prebivalstva nahujskati zoper liberalno stranko. Pravi, da je Gessmann mojster zavijanja. Kar je rekel o Lloydovi subvenciji in kar se je o tem govorilo na shodih, je laž. Pravi se, da smo Lloyd darovali 50 milijonov goldinarjev. Subvencija se je dovolila za gotove vožaje, kakor jo dovoljujejo druge države enakim podjetjem. Govornik pobija na to Gessmannove trditve gledé Dunajske trgovinske zbornice in se bavi potem z volilno reformo. Pravi, da je o tej stvari priobčil v „Neue Fr. Presse“ več člankov ter opravičuje tamošnje svoje trditve. Gospodarski razvoj ne sili na uveljavljanje socijalističnih teorij, kakor se govori. Te teorije so znanstveno neutrne in krive in to je eden razlogov, da se zoperstavljajo liberalci splošni volilni pravici. Mej socijalisti je mnogo poštenih idealistov, ali vzlic temu delajo na poostrenje gospodarskih nasprotstev mej svojimi somišljeniki in člani imovitih slojev. Liberalna stranka se je vedno poganjala za svobodo in humaniteto; tudi sedaj ne bo pozabila svoje naloge ter odločno in brez zadržka delovala na to, da dobé politično brezpravni elementi svoje zastopstvo v parlamentu, ali tako, da ne bode mogla nastati kaka politična zmešnjava niti kaka gospodarska nesreča.

Posl. Biankini govori najprej v hrvatskem jeziku in nadaljuje potem nemški. Pravi, da je Dalmacija pri volilni reformi samo posredno interesovana, ker je le začasno zastopana v državnem zboru. Pravo mesto dalmatinskih poslancev je v dež. zboru hrvatskem. Noben pravi Dalmatincev ne taji hrvatsko drž. pravo, če pa se oglašajo posamičniki zoper to pravo, niso to domačini, ampak priseljenci. Moderno zakonodajstvo za take hudodelce še ni določilo nikake kazni, ker ni mislilo, da so take monstroziteti sploh mogoče. Kaznovati jih je torej jedino le z javnim zaničevanjem. Sedanja doba, v kateri dobivajo demokratična načela vedno več veljave, zahteva, da se uvede splošna volilna pravica, ali kurij ni smeti pridržati, ker je tak volilni sistem pravi monstrum. Govornik izjavlja, da se mu jedino mladočeški

pusti, zgubljeno je! A prava obstanka posameznim narodom ne more nikdo na svetu odrekati, najgrši šovinizem pa je, raznáródití narode s silo, z muko, s tlačanjem, z odvzetjem imetja in vseh pravic, udušiti jim materini jezik, potujčiti jih! In Madjari? — Gorje, ako bi se od njih učil slovanski rod! Le malo milijonov broji še Madjarska potomcev tistih čet, ki so pridrvile iz Mongolske in krvjor za saboj, ognjem pred saboj priborile novo domovino. Mal otok sredi jezikovnega morjá so zdaj, a otok čvrst, kremenit, silovit, brezobziren v brambi za obstanek in razcvit svoj. Čast, komur čast! Jeklenemu značaju in ljubezni do domovine, do jezika materinega, do svobode klanjati se morajo največ Slovani. Zakonito ali protizakonito, samo da doseže svrha svojo, tako deluje Madjar in s to svojo silovitostjo krmári naš državni čoln. Kje bi bili Madjari, da bi ne imeli tega gorečega, ničesar boječega se rodoljuba! Pogoltnili bi jih bili že davno drugi narodi. Sloga jih jači, a nas Slovane nesloga tlači. Pri nas lepe besede, govori, priklanjanje, prošnje ponižne in brezuspešno čakanje, v Madjarih premišljeno, vse ovire prodirajoče delovanje in če treba tudi sila. In vender so grd, krut narod! Pohlep okoristiti se s premože-

predlog o splošni volilni pravici vidi srečen. Sedanji volilni sistem je skrajno nepravilen in če se v Dalmaciji in v Istri še nahajajo nasprotniki hrvatskega državnega prava, tako je to le posledica tega volilnega sistema. Kakor v trojedni kraljevini tako je tudi hrvatski narod v Dalmaciji tlačén in zapostavljen in da se naredi konec sedanji falsifikaciji javnega mnenja, uvesti je splošno volilno pravico, ki bo tudi pomogla priboriti zopetno samostalnost hrvatske države.

Posl. dr. Klucki ponavlja še navedene levičarske argumente zoper volilno predlogo in pravi, da se je vlada zanjo odločila, da bi vse narode oslabil in utrdila svojo moč.

Razprava se na to zaustavi. Posl. dr. Laginja in tovariši interpelirajo ministerskega predsednika zaradi nezakonitega postopanja pri sestavljanju imenika volilcev za občinske volitve Poreške.

Prihodnja seja v petek.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani, 30. oktobra.

Položaj.

V krogih konservativnih poslancev se govori, da je cesar sam sprožil idejo volilne reforme v zmislu vladne predloge, da jo hoče imeti uveljavljeno in da zato ni vzprejel demisijskega ministerstva. Taaffa bo najbrž oktobjal novi volilni red in tako dosegel svoj namen.

Državni zbor.

V seji poslanske zbornice dué 27. t. m. interpeliral je posl. dr. Gregorec pravosodnega ministra zaradi postopanja nekega c. kr. avskultanta, službujočega pri okrožnem sodišči v Celji, ki psuje slovenske stranke z najpodlejšmi priimki. Slovenske stranke pita z besedami kakor: „Vi ste največji in najneumnejši bedak“ itd. Nekemu svedoku, ki je na vprašanje, če zna nemški, odgovoril, da ne, rekel je dotični gospod: „Škoda, da se je taka svinja kdaj rodila.“ — V isti seji interpeliral je posl. Spinčič naučnega ministra: Če hoče ugoditi pritožbi občine Lovranske zoper naredbo, da mora občina preskrbeti šolsko sobo za ustanovitev tretjega razreda na ondotni italijanski šoli; če hoče odpraviti nečuvne razmere na ljudski šoli v Oprtju; če hoče ugoditi peticiji Tržaških Slovencev, da se v Tržaškem mestu ustanove ljudske šole s slovenskim učnim jezikom; če hoče ustanoviti redno ljudsko šolo v Poljanah.

Vnanje države.

Rusi na Francoskem.

Rusko brodovje je zapustilo Toulonski pristan in francoski časopisi skušajo sedaj tolmačiti narodova čutila, katerim so Francozi dali tako sijajnega izraza. Večina listov naglašá, da so imele slavnosti zgol in jedino mirovni značaj, a nekateri časniki, ki se malo menijo za vladino željo, pišejo drugače in skoro bi rekli, bolj resnično nego tisti, ki se drže vladine parole. Zlasti zanimljiv je članek, kateri je spisal klerikalni monarhist Paul de Cassagnac, mož uglednega imena in — četudi brez mandata — velikega upliva. Ta piše v svojem listu „L'autorité“: Ruse in Francoze je združilo živo, neusahno sovraštvo proti Nemčiji. Da, sovraštvo proti temu brutalnemu in nesramnemu narodu, ki nas je l. 1870. s pomočjo pokvarjene in po starem Bismarcku ponarejene brzojavke prisilil, napovedati vojno; sovraštvo proti narodu, ki nam je vzel naš denar in najsvetejši del naše zemlje in ki 20 let sem — nezadovoljen, da nas je oropal in odcepil

njem in krvjor sosedov svojih, napravlja jih močne, a skromni sosedje se radovoljno pokoré tujčevi peti in udano prenašajo udarce tujčevega biča. Tako sliko nosim jaz v srcu o Madjarih, če tudi nisem politik, gospod Hójos! — Je li pa s pravnega stališča pravo to njih delovanje, je li naravni in božji zakon to odobravata — ne verujem. In tu začne se delovanje političnih matadorjev! — Vsem narodom isto pravico rezati jim je nalog. Kedar bodejo rekli: „Bratje, isti smoter bodi nam vsem: Slava in sreča domovine naše v polni moči, velikosti in nezavisnosti, enakopravnost vseh narodov v vseh obzirih!“ — potem zasijal bode mir v državi naši in branili jo bomo skupno zoper slehernega vraga, naj pride odkoderkoli, svojoj srčnoj krvjo! — A dosihdob vsega tega ni. Nemarnost, sebičnost, indiferentizem krivi so, da nas smé pritiskati kruta roka tujca, ne pa nemoč, ne tolikrat očitana nam duševna nezmožnost!

„Zdaj pa mir, prosim, gospóda,“ — dejala je gospa, „dovelj imamo za danes politike in lep večer vabi nas na prosto. Pustimo mijazme nasprotstva v sobi ter pokažimo gospodu školniku naše vrtove!“

(Dalje prib.)

del naše domovine — samo jedno misel izraža, kako nas uničiti in izbrisati z evropskega zemljevida. — Rusijo proslavljamo, kakor po zgodovini še ni bil proslavljen noben narod, ker tudi Rusija sovraži Nemčijo. Iz tega skupnega sovraštva je nastala francosko-ruska ljubezen. Nadejamo se, da, če je božja volja, zasine iz te zveze nekega dne radeče in blisčéce solnce, da svetli na pravično inščitvanje našega ponižanega, premaganega in oropanege naroda. Sedaj mislimo, da vsaka demonstracija doni čez Reno in udarja glasno in ponosno tlatim na ušesa, ki tam na nas prežé. Outimo, da jim je naše hrupno veselje silno neugodno. In zato bodeмо svoje glasove še bolj povzdignili in drset roke okolo ust še glasneje proti vstoku kritični „Živela Rusija!“ Nikari prikrivati, da klic „Živela Rusija“ pomeni „Doli nekaj drugega“. — Pri tej priliki ne moremo prezreti, kako čudno je gledé minolih rusko-francoskih slavnostij poročal naš „Slovenec“; prijazna beseda mu nišla iz peresa in postopanja katoliške duhovščine francoske menda niti omenil ni. Kaj bi pa tudi rekli fanatizovani njegovi čitatelji, ko bi izvedeli, da je katoliški nadškof Pariški zaukazal peti v vseh cerkvah Te Deum za razkolnega ruskega carja in za razkolni ruski narod, da je Toulonski škof rekel admiralu Avelanu: Sporočite carju, da ste videli, ko je Francija molila zanj in za njegov narod. Ne zadeni Bug, da bi to izvedeli „Slovenčevi“ bralci, saj bi sicer ta list, ki propoveduje delovanju rečenih škofov dijametralno nasprotno nauke, s studom vrgli na smetišče.

Turčija in francosko-ruska zveza.

„Moskovske Vedomosti“ pravijo, da Toulonske in Pariške slavnosti v Carigradu niso obudile nikakega strahu, kakor se je ponekod trdilo. Turški državniki so osvedočeni, da ta zveza ne bo Turčiji škodila, nego še koristila, in da je neobhodno potrebna za ohranitev evropskega ravnovesja in evropskega miru. V Carigradu se ne vé, če sta Rusija in Francija sklenili kako tajno pogodbo gledé Sredozemskega morja, a Turkom ni nič na tem, ker je sedanje razmerje mej Rusijo in Turčijo navzlic vsem angleškim, nemškim, avstrijskim in — last, not least — bolgarskim spletkam izbornó. Car in sultan sta enakih nazorov gledé balkanskih razmer in sultan priznava, da je Bolgarska plačala Rusijo z nehvaležnostjo, da je treba krvavo počenjejanje Stambulovljevo zaustaviti in smešni častihlepnosti Koburzanovi peruti pristriči. Kar se tiče Francije, ni dvomiti, da jej sultan popolnoma zaupa, kar je že opetovano dokazal, zato pa je napram Avstriji in Italiji skrajno nezaupen in tudi gledé Nemčije ni sultan vedno tistih misli, kakor še pred nekaterimi meseci. Deloma so to prouzročili nemški častniki, katerih je veliko v turški vojski, deloma pa provokatorična nemška politika.

Domače stvari.

— (Notranjska volitev.) Včeraj se je v Št. Petru na Krasu vršil volilni shod, kateri je sklical kandidat za deželnozborski mandat g. Jurij Kraigher. Zbrali so se skoro vsi volilski možje iz Postojnskega okraja, predsedoval pa je g. Fran Gržina iz Št. Petra. Kandidat g. Kraigher razvil je v daljšem govoru svoj gospodarski in politični program, pojasnjuje zlasti svoje stališče gledé legalizacije, gledé Bistriške ceste, vodovodov, okrožnega zdravnikar in sploh gledé vseh Notranjske tičočih se gospodarskih vprašanj. O kandidatovem govoru unela se je kratka debata, v katero so posegli razni volilci, mej njimi tudi gospoda Matija Ambrožič in Jos. Cucek, ki je slovesno izjavil, da je vsakega Pivčana dolžnost, glasovati za g. Kraigherja. Volilni shod je na to jednoglasno postavil kandidatom g. Jurija Kraigherja.

— (Slovenska gledališka predstava) bode v sredo vseh svetih dan in se bode igral za ta dan obligatni „Mlinar in njegova hči“. Cene so znižane. Predplačani sedeži ne veljajo za to predstavo, vender se gg. abonentom rezervirajo do srede zjutraj ob 10. uri, ako se do tateas zglašé za nje v stari čitalniški trafiki. Dnevi ostalih slovenskih gledaliških predstav v mesecu novembru so razvidni iz sobotne številke.

— (Gledališko društvo) imelo je v soboto zvečer v prostorih Ljubljanske čitalnice svoj prvi občni zbor. Zborovanje otvoril je g. notar Plantan, ki je v svojem nagovoru naglašal veliki napredek slovenskega gledališča, katero je ne le doseglo, ampak daleč prekosilo tukajšnje nemško gledališče, tako da so tudi Nemci začeli zahajati posebno k izvrstnim slovenskim opernim predstavam. Ta velikanski napredek pa je bil mogoč le z velikimi gmotnimi žrtvami; a da bode ogromne stroške megoče pokriti, k temu pripomoči je naloga slovenskega gledališkega društva, kateremu želimo mnogo uspeha v njegovem domoljubnem delovanju. Občni zbor

odobril je potem predložena pravila, katerim posnamemo, da postane član društva, kdor plača mesečno vsaj jedno krono. Predsednikom društva izvolil je občni zbor per acclamationem gospoda c. kr. notarja J. Plantana, odborniki pa gg. Antona Funtka, dr. Žitka in (ko je gospod Ivan Hribar izvolitev odklonil) dr. Frankota. Nekateri člani izrazili so željo, naj novi odbor pri odboru „Dramatičnega društva“ deluje na to, da bodo vsaj pri premijerah nastopale le prve moči, čemur je zbor jednoglasno pritrdil. Gospod Iv. Hribar stavil je predlog, naj se pri „Dramatičnem društvu“ izposluje, da bode predsednik gledališkega društva kot tak tudi odbornik „Dramatičnega društva“, da bode na ta način gledališko društvo lahko uplivalo na sestavo repertoirja in angažovanje gledališkega osebja. Predlog bil je z odobravanjem vzprejet. Gosp. dr. vitez Bleiweis naglašal je potrebo, da se tudi za dramo stori več, nego se je storilo dosedaj; treba bode pošiljati talentirane začetnike v dramatične šole in sploh skrbeti za dober naraščaj. Gospod predsednik je obljubil, da bode drage volje v tem zmislu deloval, ter potem zaključil prvi občni zbor gledališkega društva.

— (Občni zbor „Glasbene Matice“.) V društvenih šolskih prostorih vršil se je v soboto zvečer občni zbor „Glasbene Matice“, kateremu je prisostvovalo precejšnje število članov. Po kratkem nagovoru in pozdravu društvenega predsednika gospoda Ravnikarja poročal je tajnik gospod Paternoster o društvenem delovanju za leto 1892/93, t. j. od 1. septembra 1892 do 31. avgusta 1893. Ker bomo v jednej prihodnjih številki obsirno poročilo v celoti priobčili, posnamemo za danes le nekatere zanimivejše točke. Kar se tiče društvenih koncertov, bilo je odborovo delovanje prav plodovito, kajti priredilo se je 6 koncertov, ki so bili po vzporedi in po izvajanju jako zanimivi. Posebno važen dogodek v pretečenem društvenem letu je nakup „glasbenega doma“, v kateri zadevi si je izredne zasluge pridobil društveni šolski nadzornik gospod deželnega sodišča svetnik Vencajz. Vsled pooblastila izvenrednega občnega zbora kupil je odbor hišo Baurovih dedičev v Gospodski ulici št. 10 za kupno ceno 15 500 gld. Ta hiša je po svoji notranji uravnavi in tudi s finančijelnega stališča jako pripravna za društvene namene; v zadnjem delu hiše umeščena bode od leta 1896 naprej, ko poteče sedanja pogodba za najete prostore v knežjem dvorci, društvena šola, sprednji del pa se bode dajal v najem. „Glasbena Matica“ imela je v pretečenem društvenem letu 5 častnih, 36 ustanovnih in 470 rednih članov, društveno šolo pa je obiskovalo 276 učencev. Za vzdrževanje šole prejela je „Glasbena Matica“ tudi leta 1892/93 znatno podporo in sicer od c. kr. deželne vlade 400 gld., od deželnega zbora 600 gld., od mestnega zastopa Ljubljanskega 900 gld. in od kranjske hranilnice 200 gld. Vsem imenovanim podpirateljem izrekla se je zahvala občnega zbora. Z željo, da si „Glasbena Matica“ čim preje pridobi simpatije vseh Slovencev, ter si s tem za vse čase zagotovi svoj obstanek, končal je tajnik svoje poročilo, katero se je z odobravanjem vzelo na znanje. Poročilu blagajnika gospoda Petrovčiča posnamemo, da je društvo imelo od 1. septembra 1892 do 31. avgusta 1893 26.727 gld. 6 kr. dohodkov; končni blagajnični ostanek izuša 212 gld. 61 kr. Vrednostnih papirjev ima društvo za 5442 gld. Volitev novega odbora imela je sledeči rezultat: Predsednikom bil je z vzklikom zopet izvoljen gospod Fran Ravnikar, odborniki pa so in sicer Ljubljanski gg.: dr. Matija Hudnik, Ivan Hraat, Ivan Krulec, Josip Paternoster, Anton Petrovčič, dr. Lovro Požar, Anton Razinger, V. Rohrmann, Anton Svetek, Anton Štritof, Fran Trdina, Ignacij Valentinčič in Ivan Vencajz; vnani odborniki pa gg.: Danilo Fajgel, Simon Gregorčič, Anton Starec, Matija Šusteršič in Janko Žirovnik. S tem bil je dnevni red dovršen in prišli so na vrsto posamni nasveti članov. Po nasvetu g. dr. Hudnika sklenil je občni zbor, da člani pevskega zbora že kot taki postanejo člani „Glasbene Matice“ in da sta predsednik in tajnik pevskega zbora ob enem odbornika „Glasbene Matice“. Nadalje naročilo se je novemu odboru, naj pretresa vprašanje, ne bi li kazalo, da se namesti plačan tajnik, kateri bi imel opravljati silno naraščajoče pisarniške posle, ob enem pa tudi opravljati društveno hišo v Gosposki ulici. Konečno izrekla se je zahvala občnega zbora g. deželnega sodišča svetniku Vencajzu za njegov

trudapolni posel pri nakupu društvene hiše, potem pa je predsednik zaključil občni zbor.

— (Slovensko gledališče.) Preobilica grozovitega zunanjega dejanja, kateremu pomagajo i elementarne sile, nedostatna motivacija duševnih pojavov, teatralični, ne po življenji risani značaji, bombastičen patos v besedi, izborna tehnika pa preručajena zgolj za presenetljiv gledališki učinek, katerega izvestno tudi vselej doseže pri manj razsodnem občinstvu — to je Nisslova, leta 1863. nastala in po mnogih, tudi večjih nemških gledališčih čislana narodna drama „Die Zauberin am Stein“. Slovenska „Čarovnica pri jezeru“ je našim razmeram slabo prirojena: protivijo se igri ne samo krajevne razmere ob Bohinjskem jezeru, ampak pred vsem naši Bohinjci sami i sedanji i oni 17. veka. Gonilna moč vsej igri je neosnovana slepa ljubezen preprostega kmetkega fanta do skrivnostne brezbožnice, katero ljudje po krivem smatrajo za čarovnico. Zaradi te ljubezni, ki je nekoga že gnala v blaznost, se požiga, teče kri po odru, uporablja se strup, jeden skoči v brezno, drugi odide na boj proti Turkom! Taki niso naši Bohinjci! — Uprizorila in izvedla se je sicer težavna igra pred popolnoma razprodanimi prostori v obče povoljno, a bila bi se izvestno še bolje, ko bi se ne bili nekateri igralci zopet premalo naučili svojih ulog. To velja zlasti o g. Danilu in o ensembli pincev pred gostilno v prvem in tretjem aktu. Naj bi se vendar z vso strogostjo postopalo proti taki malobrižnosti in brezobzirnosti do občinstva, valed katere trpé i dobri igralci v skupni igri s takimi. V naslovni ulogi nam je gospa Borštnikova zopet sijajno dokazala, da je „tragiška junakinja“ njena najboljša in najodličnejša stran. Bodisi da je predstavljala željne afekte, n. pr. ljubezen do Franceta in do Milke, ali žalost, ko se čuti zapuščeno od vseh, bodisi zlasti da je trebalo jeznim afektom dati vidnega znaka, n. pr. pogumu, ko vstopa v čoln ob nevihti, ali jezi nad blaznim „Martinom“ in nad očetom mlinarjem, ali strahu in obupu, ko se čuje imenovati čarovnico in ko izpije končno strup — povsod ista prepričevalna verjetnost in prirodnost. Takisto dobro je zadela tudi epiško pripovedovanje v četrtem aktu, katero pa je seveda morebiti najslabši del igre. Gospod Danilo ni samo slabo se naučil, ampak tudi govoril je vseskozi prepatetiški in igral preteatrališki. Take igre učinek je le prerad tragikomičen. Mesto ognjevitnega ljubimca bi bil malo sentimentalno-elegiški vsekako prirodnejši in verjetnejši in omogočil bi bil gosp. Danilu tudi stopnjevanje afektov. Tako pa je hkrati izbruhal ves ogenj. Gosp. Borštnika blazni „Martin“ je bil presunljivo resničen. Gospodična Slavčeva nam je podala nad vse ljubko „Minko“. Popolnoma na svojem mestu so bili tudi gosp. Verovšek kot oče, gospa Danilova kot mati in gospdč. Nigrinova kot skrbna in zvesta dekla. Gospod Perdan je govoril prepatetično. Njegov smrtni prizor se je popolnoma ponesrečil, seveda nekaj tudi po krivdi njegovih soigralcev.

— (Vojaške vesti.) Včeraj objavil se je novemberski advancement za c. in kr. vojsko. Podmaršalom imenovan je le c. kr. namestnik dalmatinski Emil David pl. Rhonfeld. Polkovnika postala sta Rajmund Gerba v 97. pešpolku in Viktor Krajnc v ženijskem štabu. Nadalje so imenovani: majorji Mibael Lukanc v 17., August vitez Hoffmann in Pavel pl. Marsano v 97. pešpolku; stotniki prvega reda Feliks Andrian v 17., Karol vitez Poekch v 87. in Oton Bartusch v 27. pešpolku; nadporočniki Evgen Zaccaria in Josip vitez Schilhawsky v 17., Josip Dekleva v 47., Miroslav Rupnik v 6., Harald vitez Ellison pl. Nidlef in Ludovik Doppler v 27. pešpolku; poročniki Ivan Rant in Fran Liel pl. Bernstett v 17., Viljem Povše v 12., Karol Nučič v 7., Ivan Postružnik v 14., Rudolf Lehmacher, Stanislav Turudija in Emil vitez Pachner v 97., Rudolf Weiss in Josip Stanger v 27. pešpolku. Pri lovcih so imenovani: stotnik drugega reda Štefan Filošević in Fran Laska v 20. in Ernst Kollert v 19. batalijonu; poročniki Karol vitez Perelli v 7. in Karl Reich v 19. batalijonu. Etnin Ravnihar postal je poročnik v 4. ulanskem polku, Josip Tomše in Dominik Žagar pa stotnika pri artileriji in Fran Eržen stotnik pri pionirjih. V rezervi imenovani so poročniki Pavel Wagner v 17., Anton Mirnik v 87., Teodor Bežek v 70., Fran Gombac in Vinko Lurger v 97. pešpolku. Pri mornarici

imenovani so častniki dosednji kadetje Alfonz Vilfan, Pavel Luckmann, Josip Lavrin in baron Rudolf Schönberger. Vojaški kurat Andrej Juranič v Ljubljani imenovan je vojaškim župnikom. Nadalje so imenovani: Maksimilijan Stergar polkovnikom-avditorjem, Josip Bučar stotnikom-avditorjem, Ivan Švaršnik štabnim zdravnikom in Valentin Stergar nadavetnikom pri vojaškem računovodstvu. Podpolkovnik Andrej pl. Slivnik v Ljubljani je dobil zaradi bolezni odpust za jedno leto. Konečno premeščen je vojaški župnik Hinko Kranjec iz Zadra v Josipovo (Josefstadt), na njegovo mesto pride pa g. Andrej Juranič iz Ljubljane.

— („Slovenska knjižnica“) je v Ljubljani na prodaj pri knjigotržcu Ant. Zagorjanu v Zvezdi; vsak snopič stane 12 kr. Naročniki jih dobé po 10 kr. pri izdajateljstvu v Gorici. — V soboto izide tretji snopič, ki prinese dve ruski povesti; v četrtem snopiču pride na vrsto slovaška povest, potem bolgarska — in takó po vrsti iz vseh slovanskih jezikov. Takó naj se pospešuje slovanska vzajemnost!

— (Potres.) Minuli petek zvečer ob 5. uri 45 minut bil je v Ljubljani dve sekundi trajajoč valovit potres. Smer mu je bila od severo-izhoda proti jugo-zapadu. Čuti je bilo tudi podzemsko bobnenje. Ob istem času se je potres zapazil tudi v Trstu, kjer je bil tako močan, da so v nekaterih hišah začeli zvoniti hišni zvonci. Škode pa ni naredil nobene.

— (Dolenja ali Spodnja Šiška?) Prijatelj našega lista nas opozarja na nepravilnost, ki se nahaja na ponovljenih deskah v Šški, kjer je čitati na pivarni napis „dolenja Šiška“. Ljudstvo govori le o „Spodnji Šiški“, torej bi bilo kazalo, da se pridrži to ime. Isto tako ljudstvo pozna le Koseze ne pa Kosez ali celo Koses, katera spaka se nahaja na Burgerjevi hiši celo mej slovenskim tekstom. Take nepravilnosti bi se pač ne smele nahajati na javnih napisih in bi se merodajni faktorji pač lahko posvetovali, ako sami ne vejo, kaj je prav.

— (Železniške zadeve.) Državni železniški svet je zboroval te dni in je vlada naznanila, da bodo že prihodnjo spomlad dovršeni načrti za revizijo črte preko Karavank. Načrti za varijanti železnic čez Ture so skoro dovršeni. Nadaljujejo se pa dela za železniško progo Loka—Divča, načrt pa še ni določen zaradi obilice družih del. Ako se ozremo na okupirani pokrajini Bosno in Hercegovino, kjer se je nedavno zopet odprla nova proga, moramo pač izreči željo, da bi se tudi v naših pokrajinah storilo kaj več za zgradnjo nekaterih neobhodno potrebnih priznanih železniških prog in posebno za drugo zvezo Trsta s sosednimi deželami.

— (Mila jesen.) Od nežne roke prejeli smo včeraj iz Dolenjskega šopek popolnoma dozorelih rudečih jagod, ki so koncem oktobra izvestno velika redkost in znamenje izredno mile jeseni — četudi ne pri nas v megleni Ljubljani!

— (Kat. bralno in gospodarsko društvo Rogaško) je imelo včeraj ob 3. uri popoldne v gostilni g. Franca Mikuša pod Donatom svoje zborovanje. Po zborovanju je poročal deželni poslanec g. dr. Fran Jurtela o svojem delovanju v deželnem zboru, katerega poročilo se je vzprejelo z glasnim odobravanjem. Pri prosti zabavi je posebno vro sodeloval pevski zbor Slatinski.

— (Društvo „Sloga“) v Čadramu na Spodnjem Štajerskem ima svoj občni zbor še le v nedeljo dne 5. novembra. Vspored zborovanja ostane nespremenjen.

— (Bralno društvo za Laški trg in okolico) ima svoje prvo občno zborovanje v nedeljo dne 5. novembra ob 4. uri popoldne v pivovarni g. S. Kukeca v Laškem trgu. Dnevni red obseza poleg slavnostnega govora običajne točke. Po končanem zborovanju bode prosta zabava. K prav obilni udeležbi vabi vse rodoljube osnovalni odbor.

— (Revizija trase za železniško progo v Rogatec-Slatino) se je vršila dne 23. in 24. Povsod se je ljudstvo prav živahno zanimalo posebno v krajih, kjer imajo biti postaje, za katere so se nasvetovala nekatere spremembe. Zastopane so bile vse občine po svojih občinskih predstavnikih in svetnikih. V Slatini spremila je komisija dolga vrsta kakih 25 voz. V Slatini in v Rogatecu pa je čakala množica, več sto ljudi broječa in se je živahno povpraševalo, kdaj se prične graditi nova železnica.

Lastnina in tisk „Národne Tiskarne“.